

Tiedote vapaakappalekirjastoille 1/2016

Vapaakappaleiden kartunta

Verkkosivut, e-kirjat ja -lehdet

Suomi-keräyksessä tallennettiin Viestintäviraston verkkosivustolistauksen lisäksi suomenkielisiä sisältöjä muilta kuin .fi- ja .ax-sivustoilta. Näiden sivustojen kielentunnistus tehtiin Helsingin yliopiston Nykykielten laitoksella hyödyntäen vuoden 2014 Suomi-keräyksessä tallennetuilla sivustoilla olevia linkkejä.

Teemakeräyksiä tehtiin esimerkiksi kevään 2015 eduskuntavaaleihin, Tubecon 2015-tapahtumaan, Euroopan pakolaiskriisiin, ay-liikkeen poliittiseen mielenilmaukseen 18.9. sekä peleihin liittyen.

Teemakeräyksissä verkkoaineistojen tallennus laajennettiin sosiaaliseen mediaan, kuten Twitterin, Facebookin ja YouTuben sisältöihin. Tallennettavia sisältöjä kartoitettiin yhteistyössä tutkijoiden ja muiden muistiorganisaatioiden kanssa.

Vuonna 2015 uudistettiin verkkouutisten tallennuskäytänteet ja aloitettiin maksumuurien takana olevien uutissisältöjen tallentaminen. Lisäksi aloitettiin näköislehtien tallentamisen pilotointi.

Avoimesti yleisön saatavilla olevia verkkoaineistoja tallennettiin automaattisesti toteutetuissa keräyksissä noin 814 miljoonaa tiedostoa, mikä on noin 14 teratavua (vuonna 2014 tallennettiin 143 miljoonaa tiedostoa/ 5,7 teratavua).

Luovutuksina saatiin 9 726 e-kirjaa ja 16 071 e-lehteä (2014 saatiin 8 638 e-kirjaa ja 11 895 e-lehteä).

Fyysiset aineistot

Vapaakappalelähetyksiä saatiin yhteensä 3118 (vuonna 2014 vastaava lkm oli 2819). Fyysisen aineiston kartuntatilastoihin vaikuttaa osaltaan se, ettei viivästyneistä lähetyksistä vapaakappaletoimiston muuton vuoksi voitu muistuttaa ajantasaisesti. Lisäksi kustantajille kohdennettiin viestintää aiempaa vähemmän.

Parissa vuodessa kustantajien ja julkaisijoiden vapaakappalelähetykset ovat lisääntyneet yli 30 %, vastaavasti valmistajien lähetykset ovat laskeneet 16 %. Fyysisinä aineistoina saatujen vapaakappaleiden määrä laski: monografioiden osalta laskua oli 19 % (monografioiden lukumäärät: 8 643/ vuosi 2015 ja 10 644/ vuosi 2014) ja aikakauslehtien nimekkeiden osalta lasku oli 7 % (aikakauslehtien nimekemäärä 4 106/ vuosi 2015 ja 4 403/ vuosi 2014).

Sanomalehtien vapaakappaleita saapui 28 894 lehtinumeroa.

Pitkäaikaissäilytys

Kansallisen digitaalisen kirjaston pitkäaikaissäilytyspalvelu on aloittanut toimintansa marraskuussa. Ensimmäisenä aineistona se on vastaanottanut osia Kansalliskirjaston verkkoarkistosta, jonne on tallennettu vuodesta 2006 lähtien edustavasti ja monipuolisesti kotimaista verkkoaineistoa

Virheelliset monografiat

Olemme tehneet linjauksen, jonka mukaan emme pyydä uusia kappaleita seuraavissa tapauksissa:

- kirjan kulma on lievästi rutussa
- kannet ovat eri suuntiin kuin sivut
- sivuja on tuplaantunut
- julkaisussa on jokin leima tai omistuskirjoitus

Uusia vapaakappaleita pyydämme, jos esimerkiksi sivuja puuttuu, painatusjälki on häipynyt niin, ettei tekstiä pysty lukemaan, sisältö ja kannet eivät täsmää tai julkaisun kaikki sivut ovat avaamatta.

Jos huomaatte saamanne kappaleen olevan viallinen, ilmoittakaa siitä sähköpostitse osoitteeseen vapaakappale@helsinki.fi. Älkää lähettäkö viallista julkaisua meille vaan kirjatkaa viestiin tiedot julkaisusta ja siinä olevasta virheestä.

Kun vapaakappaletoimistossa huomataan, että julkaisusta puuttuu liite tai korjauslehti, yritämme saada siitä kappaleet mahdollisimman pian ja lähetämme ne vapaakappalekirjastoille normaalin lähetyksen mukana. Laitamme korjauslehden/ liitteen ympärille tai sisään näkyvästi tulosteen varsinaisen julkaisun tietueesta, jotta osaatte liittää korjauslehden/ liitteen oikeaan julkaisuun.

Tiedotus

Vapaakappaletoimiston muutto ja uudet yhteystiedot olivat vuonna 2015 tiedottamisen keskiössä. Vapaakappaletoimisto muutti toukokuussa keskustakampukselle Topeliaan (Unioninkatu 38). Myös luovutettavien vapaakappaleiden vastaanotto siirtyi keskustaan, kirjaluolaan, johon ajetaan Kluuvin tunnelin kautta (Puutarhakatu 1). Lisäksi tiedotuskampanjoita toteutettiin muun muassa eduskuntavaalimateriaalin ja ulkomailla valmistettujen äänitteiden luovutusvelvollisuuden tiimoilta.

Vapaakappaletyöasemille uusia lehtiaineistoja

Vapaakappaletyöasemille avautuu Kansalliskirjaston digi.kansalliskirjasto.fi -palvelun kautta n. 70 000 sivua digitaalisia lehtiaineistoja 1.2.2016 alkaen.

Uudet aineistot ovat vuosina 2013–2015 Kansalliskirjastoon sopimusteitse vastaanotettuja lehtiä. Mukana ovat mm. Etelä-Suomen Sanomat, Länsi-Savo, Maaseudun Tulevaisuus, Kaleva, Suomen Kuvalehti ja Tekniikan Maailma.

Aineistojen avaaminen liittyy vuosina 2015-2016 toteutettavaan Aviisi-projektiin. Hankkeessa testataan Kansalliskirjaston, sanomalehtikustantajien ja Kapioston yhteistyönä toimintamalleja, joiden avulla laajennetaan sopimusteitse tekijänoikeudenalaisten lehtiaineistojen käyttöä. Mikkelin seudulla sanomalehtiaineistojen avaamista pilotoidaan samalla myös mm. lehden toimituksen, peruskoulun ja lukion opetuksen, kansalaisopiston ja kirjaston käytössä. Myöhemmin toimintamallia halutaan laajentaa eri kohderyhmille paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Lisätietoja: Kansalliskirjaston digitointi- ja konservointikeskus vt. johtaja Pirjo Karppinen, pirjo.karppinen@helsinki.fi ja blogs.helsinki.fi/digiaviisi.

Kansalliskirjaston verkkosivustouudistus

Kansalliskirjaston verkkosivusto uusitaan kokonaan vuoden 2016 aikana. Suuri osa vapaakappaletoimiston sivujen sisällöstä siirtyy asiakaswikiin, joka on nyt nähtävissä osoitteessa www.kiwi.fi/display/Vapaakappalepalvelut (osoite muuttunee vielä ennen sivujen käyttöönottoa). Aikaisemmat vapaakappaletoimiston verkko-osoitteet eivät uudistuksen jälkeen enää toimi, mutta uudelleenohjauksia uusille sivuille pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään. Tiedotamme asiasta tarkemmin kun uudet sivut otetaan käyttöön.